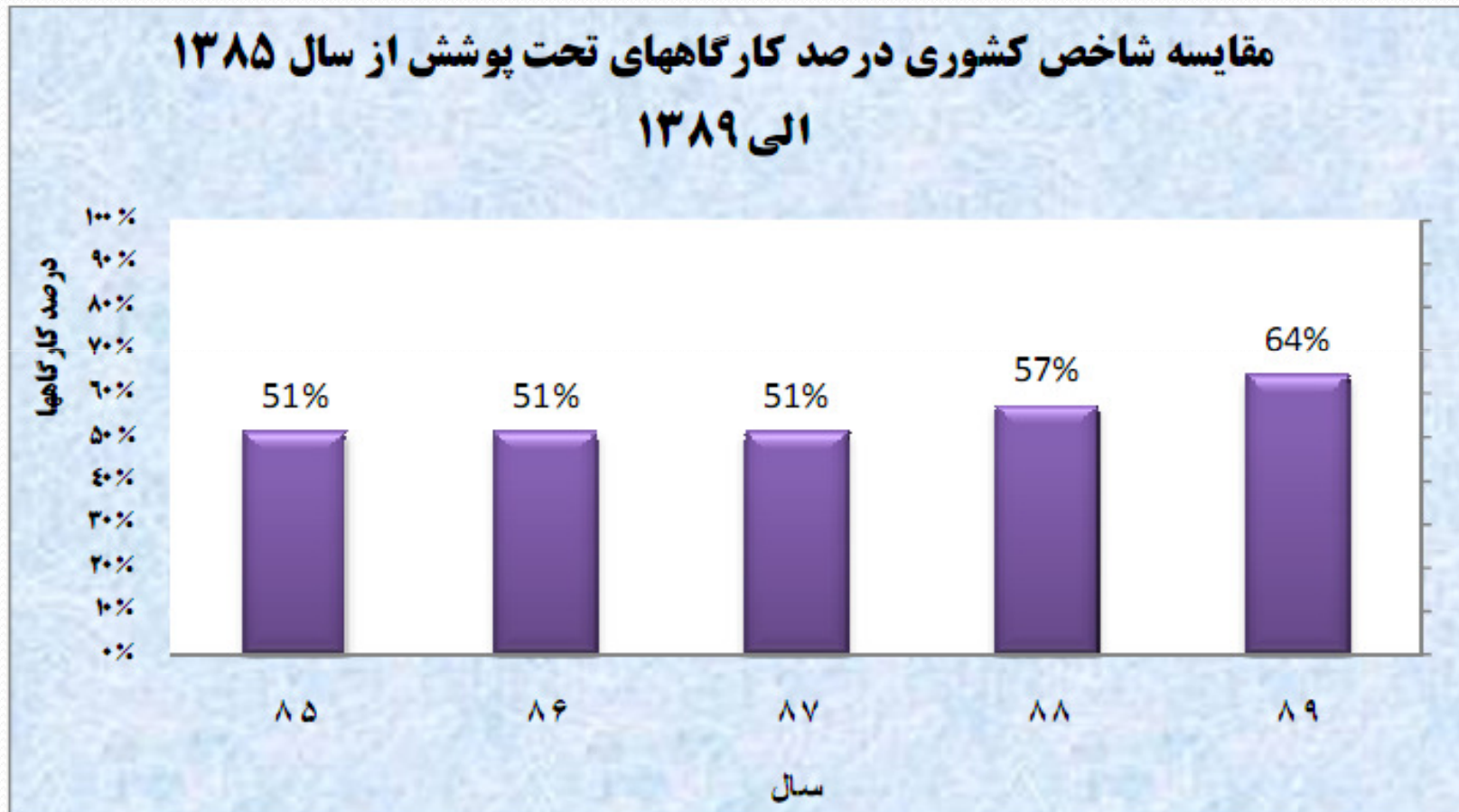

آیین نامه بازرسی بهداشت کار

هدف کلی

• تأمین، حفظ و ارتقاء سطح سلامت نیروی کار کشور از طریق هدفمند نمودن بازرسی بهداشت کار در نظام شبکه بهداشتی کشور

مقایسه شاخص کشوری درصد کارگاههای تحت پوشش بازدید از سال ۸۹-۱۳۸۵

اهداف برنامه

- ارتقاء کمی بازرسی ها و تحت پوشش قرار دادن کلیه کارگاه های موجود در یک بازه زمانی مشخص
- ارتقاء کیفی بازرسی ها با تأکید بر کارگاهها و شاغلینی که در حرف با ریسک بالا فعالیت می نمایند.
- ارتقاء شاخصهای کنترل عوامل زیان آور در کارگاهها تابعه و افزایش موارد کنترل عوامل خطر محیط کار
- بهبود شاخص های بهسازی محیط کار

راهبردهای برنامه بازرسی هدفمند

- استقرار یک برنامه بازرسی سیستماتیک و نظام مند
- بهره گیری بهینه از پتانسیل نیروی انسانی موجود جهت انجام بازرسی ها
- توانمند سازی و ارتقاء سطح آگاهی بازرسین بهداشت کار
- اولویت بندی بازرسی ها از کارگاه ها بر اساس سطح ریسک مربوطه
- تدوین مقررات و استانداردهای مرتبط با برنامه بازرسی هدفمند
- جلب مشارکت کارفرمایان، اتحادیه ها، صنایع و ... با هدف افزایش محیطهای کاری سالم
- جلب مشارکت مراجع قضایی جهت برخورد قاطع با متخلفین بهداشت کار

راهبردهای برنامه بازرسی هدفمند

- نظام مند نمودن و یکسان سازی سیستم ثبت اطلاعات و گزارش دهی طرح بازرسی هدفمند
- نظارت، پایش و ارزشیابی در میزان دستیابی به اهداف طرح براساس برنامه های عملیاتی تدوین شده معاونت بهداشتی استانها در چهارچوب برنامه ابلاغ شده از مرکز

فصل اول: کلیات

● ماده ۱ – دامنه شمول:

● کلیه کارشناسان بهداشت حرفه ای دارای کارت ویژه بازرسی موضوع ماده ۱۰۰ قانون کار جمهوری اسلامی ایران در وزارت بهداشت و حوزه معاونت بهداشتی دانشگاه های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور که در این آیین نامه بازرسی بهداشت کار نامیده شده اند و کلیه کاردانهای بهداشتی و بهورزان شاغل در نظام شبکه بهداشتی درمانی کشور که از نظر فنی – تخصصی تحت نظر بازرسان بهداشت کار بعنوان کمک بازرس یا همکار در فرآیند بازرسی مشارکت دارند تابع مقررات این آیین نامه می باشند.

تعاریف

- کارگاههای درجه ۱: کارگاههای دارای مشاغل باریسک غیر قابل تحمل کارگاه درجه یک به شمار می روند
- کارگاه درجه ۲: به کارگاههای دارای مشاغل با ریسک های متوسط که مشاغل با ریسک غیر قابل تحمل در آن موجود نباشد، اطلاق می گردد
- کارگاههای درجه ۳: کارگاههایی است که فقط دارای مشاغل با ریسک قابل تحمل می باشد

فصل دوم – مقررات بازرسی بهداشت کار

الف) وظایف بازرسان بهداشت کار در قبل و حین بازرسی به شرح ذیل می باشد:

ماده ۴- شناسایی و بازدید از کلیه کارگاههای مشمول ماده ۸۵ قانون کار در حوزه تابعه منطقه مورد نظر. بازرسان بهداشت کار در حدود وظایف خویش حق دارند بدون اطلاع قبلی و نیاز به کسب اجازه از کارفرما در هر موقع از شبانه روز ضمن ورود و بازرسی از کارگاههای مذکور، به دفاتر و مدارک مربوطه مراجعه و در صورت لزوم از تمام یا قسمتی از آنها رونوشت تحصیل نمایند.

تبصره ۱- شناسایی و بازرسی از کارگاههای خانگی تحت پوشش منطقه وفق تبصره ذیل ماده ۹۸ امکان پذیر خواهد بود.

تبصره ۲- بازرسان بهداشت کار موظفند هنگام بازرسی کارت شناسائی ویژه بازرسی را همراه داشته و در صورت درخواست به کارفرما یا نماینده وی ارائه نمایند.

تبصره ۳- جهت کمک بازرسان و بهورزانی که تحت نظر بازرسی بهداشت کار بعنوان همکار یا گزارش دهنده در فرایند بازرسی با وی همکاری می نمایند معرفی نامه در مراکز بهداشتی ذیربط صادر خواهد شد.

ماده ۵- مطالعه و بررسی پرونده بهداشتی کارگاه و سوابق مربوط به اندازه گیری عوامل زیان آور و شرایط غیر بهداشتی و بیماریزای کار قبل از بازدید از کارگاه.

ماده ۶- بازدید از همه قسمتهای کارگاه بمنظور نظارت بر حسن اجرای قوانین، مقررات، دستورالعمل ها، آئین نامه ها، طرحها و برنامه های مصوب وزارت بهداشت.

ماده ۷- اعمال نظارت لازم بر کیفیت اقدامات کنترلی بعمل آمده و اطمینان از صحت عملکرد تجهیزات و روشهای بکار گرفته شده در جهت کنترل و کاهش عوامل مخاطره آمیز محیط کار به میزان استانداردها و حدود مجاز شغلی مصوب وزارت بهداشت.

ماده ۸- نظارت، بررسی و کنترل کمی و کیفی وسائل حفاظت فردی مرتبط با بهداشت کار در جهت مطابقت با مقررات جاری کشور.

ماده ۹- نظارت و بررسی پرونده های پزشکی کارگران از نظر:

الف) تشکیل پرونده پزشکی برای کلیه شاغلینی که در معرض بروز بیماریهای ناشی از کار قرار دارند و انجام معاینات قبل از استخدام

ب) انجام معاینات دوره ای و اختصاصی به اقتضای نوع کار

ج) وجود مدارک مربوط به انجام معاینات و اقدامات پاراکلینیک لازم توسط افراد/ واحدهای دارای مجوز معاینات طب کار از معاونت بهداشتی. اقدامات پاراکلینیک این بند شامل کلیه تست های تکمیلی از قبیل: آزمایشات تشخیص طبی، تصویربرداری، سنجش های بینایی، شنوایی، تنفسی و سایر موارد مرتبط با توجه به نوع کار می باشد.

د) ضبط نتایج معاینات و آزمایشها در پرونده پزشکی شاغل

ماده ۱۰- بررسی وضعیت تأسیسات و تسهیلات بهداشتی در کارگاه از نظر کمی و کیفی و انطباق آن با آیین نامه تأسیسات کارگاه از نظر بهداشت.

ماده ۱۱- ارزیابی و نظارت بر فعالیت تشکیلات بهداشت حرفه ای و کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار در کارگاههای مشمول.

ماده ۱۲- اعمال نظارت لازم بر برنامه آموزشی واحدهای کاری و در صورت لزوم ارائه توضیحات کافی به کارگران و کارفرمایان و راهنمایی و آموزش حضوری آنان

ماده ۱۳- بازرسان بهداشت کار حق دارند به منظور اطلاع از ترکیبات موادی که کارگران با آن در تماس می باشند و یا در انجام کار مورد استفاده قرار دهند، در صورت لزوم به اندازه ای که برای آزمایش مورد نیاز است در مقابل رسید نمونه بگیرند و تحت نظر مسئولین خود جهت بررسی به آزمایشگاه تسلیم نمایند.

(ب) وظایف بازرسان بهداشت کار پس از بازرسی به شرح ذیل می باشد:

ماده ۱۴- بازرسان بهداشت کار مکلف اند ضمن تکمیل فرم بازدید در صورت وجود نواقص بهداشتی، **فرم اعلام نواقص بهداشت کار** دربردارنده اطلاعات ذیل را در محل به کارفرما یا نماینده وی تحویل و یا از طریق نامه اداری برای وی ارسال نمایند. ضمناً نسخه ای از فرم های مذکور در پرونده بهداشتی کارگاه درج خواهد شد.

الف) نواقص بهداشتی کارگاه و موارد مربوط به عدم رعایت ضوابط و مقررات مرتبط با بهداشت کار، کارگر، محیط کار و پیشگیری از بیماریهای ناشی از کار مطابق راهنمای فرم اعلام نواقص بهداشت کار.

ب) تعیین مهلت زمانی مشخص جهت رفع نواقص بهداشتی موجود در کارگاه و اعلام آن به کارفرما تبصره: بازرسان بهداشت کار مکلف-اند ضمن تفهیم کلیه موارد فوق-الاشاره بطور حضوری به کارفرما یا نماینده تام-الاختیار وی، از ایشان درخواست نمایند که رفع نواقص بهداشتی مذکور را حداکثر تا مهلت تعیین شده به مرکز بهداشتی مربوطه اطلاع دهند.

ماده ۱۵- بازرسان بهداشت کار مکلفند پس از انقضای مهلت تعیین شده و عدم وصول گزارش رفع نقص از جانب کارفرما جهت بازدید مجدد از کارگاه و یا ارسال فرم اعلام نواقص بهداشت کار مهلت دار دوم برای کارفرما اقدام نمایند.

ماده ۱۶- چنانچه کارفرما نسبت به رفع نواقص ابلاغ شده در مهلت مقرر اقدام ننماید بازرسان بهداشت کار مکلفند حسب مورد نسبت به تمدید مهلت رفع نواقص (اخطاریه بهداشتی**) یا درخواست تعقیب متخلف از مراجع قضایی از طریق اداره متبوع خود اقدام نمایند.**

• **تبصره ۱: اخطاریه بهداشتی موضوع این ماده به همراه نامه رسمی به امضاء رییس مرکز / شبکه بهداشت درمان ، به کارفرما ابلاغ می گردد.**

• **تبصره ۲: حداکثر دفعات اخطار و تعیین مهلت قانونی سه بار می باشد و در صورت عدم رفع نواقص مرکز بهداشت موظف است گزارش بازرسان بهداشت کار را برای **تعقیب متخلفین به مراجع قضایی** ارسال و پیگیری نماید.**

● ماده ۱۷- تخلفات موضوع ماده ۱۶ مطابق مواد ۱۸ الی ۲۴ این آیین نامه و به شرح ذیل می باشد:

● ماده ۱۸- کارفرمایان متخلف از ماده ۹۱، بواسطه:

● الف) عدم تامین وسایل و امکانات لازم برای حفظ سلامت و بهداشت کارگران در محیط کار

● ب) عدم تامین وسایل حفاظت فردی مناسب برای کارگران

● ج) عدم آموزش و مهارت آموزی به کارگران برای انجام کار سالم

● د) عدم نظارت بر رعایت مقررات و ضوابط سلامت کار

● ماده ۱۹- کارفرمایان متخلف از ماده ۹۲ قانون کار بواسطه تخلف از موارد ذیل:

● (الف) عدم تشکیل پرونده پزشکی برای کلیه شاغلینی که در معرض بروز بیماریهای ناشی از کار قرار دارند و معاینات قبل از استخدام.

● (ب) عدم انجام معاینات دوره ای و اختصاصی به اقتضای نوع کار

● (ج) عدم انجام اقدامات پاراکلینیک لازم توسط افراد/واحدهای دارای مجوز معاینات طب کار از معاونت بهداشتی

● (د) عدم ضبط نتایج معاینات و آزمایشها در پرونده پزشکی کارگر

● ماده ۲۰- کارفرمایان متخلف از ماده ۹۳ قانون کار بواسطه:

● الف) عدم بکارگیری فارغ التحصیل بهداشت حرفه ای بعنوان مسئول بهداشت حرفه ای کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار در کلیه کارگاههای مشمول مطابق مقررات

● ب) عدم تشکیل کمیته حفاظت فنی و بهداشت کار به صورت ماهانه و ارسال صورتجلسات آن به مرکز بهداشتی مربوطه و پیگیری و اجرای مصوبات کمیته

● ماده ۲۱- کارفرمایان متخلف از ماده ۹۵ قانون کار بواسطه:

● الف) عدم اجرای مقررات و ضوابط فنی و بهداشت کار

● ب) عدم تامین تمهیدات فنی مهندسی در جهت حذف یا کنترل آلاینده ها و کاهش آن به میزان استانداردها و حدود مجاز مصوب وزارت بهداشت

- ماده ۲۲ – کارفرمایان متخلف از ماده ۱۰۴ قانون کار و مواد ۶۰۷ و ۶۰۸ قانون مجازات اسلامی بواسطه تخلفات ذیل:
  - (الف) مانع شدن از ورود بازرسان بهداشت کار به کارگاههای مشمول قانون کار جهت بازرسی
  - (ب) مانع شدن از انجام وظایف مرتبط با بازرسی
  - (ج) عدم ارائه اطلاعات و مدارک لازم به بازرس بهداشت کار
  - (د) توهین و فحاشی به بازرسان بهداشت کار
  - (ه) ضرب و شتم بازرسان بهداشت کار
- ماده ۲۳ – کارفرمایان متخلف از ماده ۱۵۶ قانون کار بدلیل عدم رعایت ضوابط و مقررات مندرج در آیین نامه تأسیسات کارگاه از نظر بهداشت

● ماده ۲۴- هرگاه در حین بازرسی، به تشخیص بازرسان بهداشت کار احتمال بروز خطر داده شود بازرس بهداشت کار مکلف است فوراً و کتبا مراتب را به کارفرما و مسئول مافوق خود در مرکز بهداشتی ذیربط اعلام و گزارش کتبی مزبور را برای توقف کار دستگاه یا منبع ایجاد خطر و یا قرار تعطیلی کارگاه مطابق با ماده ۱۰۵ قانون کار از مرکز بهداشتی مرتبط به دادگاه عمومی محل ارسال نماید.

ج) مقررات عمومی و متفرقه مرتبط با وظایف بازرسان بهداشت کار

- ماده ۲۶- بررسی، کنترل، نظارت، پایش و ارزشیابی فعالیت ها و خدمات بهداشت حرفه ای و طب کار ارائه شده توسط بخش خصوصی از جمله شرکت های خصوصی ارائه دهنده خدمات بهداشت حرفه ای و واحدها و مراکز ارائه دهنده خدمات طب کار و تهیه گزارش کتبی از آن جهت تسلیم به مرکز بهداشتی متبوع.
- ماده ۳۰- بررسی و نظارت بر صحت و سقم چک لیست های خود اظهاری تکمیل شده توسط کارفرمایان و یا نمایندگان آنها.
- ماده ۳۱- بازرسی برای پاسخ به استعلام های بهداشتی، جهت واحد های جدید التأسيس و تمدید پروانه (حداکثر ۱۵ روز پس از تاریخ دریافت نامه).
- ماده ۳۳- کلیه تکالیف و وظایف مندرج در این آیین نامه که انجام آن نیازمند در اختیار داشتن امکانات ویژه و یا تجهیزات آزمایشگاهی و فنی- تخصصی برای بازرسان بهداشت کار می باشد منوط به تأمین آن از جانب دستگاه مربوطه خواهد بود.

فصل سوم مقررات بازرسی هدفمند بهداشت حرفه ای

- ماده ۳۴- به منظور تامین، حفظ و ارتقاء سطح سلامت نیروی کار کشور به ویژه شاغلینی که در حرف با ریسک بالا فعالیت می-نمایند، کلیه بازرسان بهداشت کار وزارت بهداشت موظف به رعایت الزامات و مقررات بازرسی هدفمند بهداشت حرفه ای می باشند.
- تبصره: کلیه کاردانهای بهداشتی و بهورزان شاغل در نظام شبکه بهداشتی درمانی کشور که از نظر فنی - تخصصی تحت نظر بازرسان بهداشت کار بعنوان کمک بازرس یا همکار در فرآیند بازرسی مشارکت دارند تابع مقررات این فصل می باشند.

ماده ۳۵ - معاونت بهداشتی دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سراسر کشور مکلفند، بصورت سالیانه برنامه بازرسی هدفمند را برای حوزه های تابعه تدوین و در نیمه اول اسفند ماه هر سال به سطوح تابعه خود ابلاغ نمایند.

تبصره: برنامه مذکور با توجه به مدیریت منابع و نیروی انسانی، میزان دسترسی به کارگاهها، تعداد کارگاهها و شاغلین موجود در حوزه تحت پوشش هر دانشگاه تدوین و بر این مبنا تعداد بازرسی ها و پیگیریهای روزانه برای هر یک از بازرسان یا کمک بازرسان بهداشت کار در هر واحد مشخص می شود.

ماده ۳۶ - فرمول حداقل تعداد بازرسی و پیگیری سالیانه در معاونت بهداشتی از رابطه زیر محاسبه می شود:

$$135XY = \text{تعداد بازرسی و پیگیری های سالیانه}$$

که در این فرمول :

X = تعداد کل بازرسان و کمک بازرسان بهداشت کار در حوزه معاونت بهداشتی که مستقیماً در بازدید از کارگاههای تحت پوشش عمل می نمایند می باشد. لازم به ذکر است که کارشناسان بهداشت حرفه ای ستاد معاونت بهداشتی و ستاد شبکه بهداشت و درمان (چنانچه مبادرت به امر بازرسی نمی نمایند) در این فرمول (X) به حساب نمی آیند.

Y = تعداد بازرسی در روز برای هر بازرسی که در سال پایه مقدار آن ۴ و برای سال های آتی هر سال یک واحد به آن اضافه خواهد شد تا حد نصاب ۸ بازدید در روز تا پایان برنامه پنجم (سال ۱۳۹۴)

● تبصره ۱: معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلفند در برنامه بازرسی هدفمند خود برنامه بازدید روزانه بازرسان بهداشت کار را متناسب با توزیع فراوانی کارگاهها به تفکیک بعد شاغلین و مطابق با دستورالعمل ابلاغ شده از مرکز سلامت محیط و کار تعیین نمایند.

● تبصره ۲: معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلفند در اسفند ماه هر سال تعداد بازرسان و کمک بازرسان بهداشت کار حوزه خود را به مرکز سلامت و محیط کار اعلام نمایند.

- ماده ۳۷ – حداقل سهم تعداد بازرسی ها و پیگیری ها برای مشاغل درجه یک، دو و سه در سطح معاونت بهداشتی به ترتیب اولویت در سال به شرح ذیل می باشد:
- الف) ابتدا برای کلیه کارگاههای با ریسک خطر درجه ۱ حداقل سه بار بازدید و پیگیری در سال پیش بینی شود.
- ب) سپس از باقیمانده سهم بازرسی برای کارگاههای درجه ۲ حداقل دو بار بازدید و پیگیری در سال پیش بینی شود.
- ج) از مابقی سهم بازرسی جهت حداقل: یکبار بازدید از کارگاههای درجه ۳ در سال ، و شناسایی کارگاههای موجود برنامہ ریزی شود.
- د) برای کارگاههایی که در گروه مشاغل خاص قرار دارند برنامہ بازدید بصورت حداقل هر سه سال یک بار پیش بینی شود

- ماده ۳۸ - برای بازرسی از کارگاههای زیر بیست نفر واقع در روستا تحت نظارت مرکز بهداشتی درمانی روستایی می توان از بهورز بعنوان همکار یا گزارش دهنده بازرسی بهداشت حرفه ای کمک گرفت.
- تبصره: برای کارگاههای درجه یک و دو واقع در روستاها و حاشیه روستاها بازرسان و کمک بازرسان بهداشت کار موظف اند نسبت به بازرسی اقدام نمایند.
- ماده ۳۹ - مرکز سلامت محیط و کار مکلف است راهنمای نحوه درجه بندی کارگاهها را بر اساس ریسک مشاغل موجود در آن تنظیم و به معاونت بهداشت دانشگاههای کشور ارسال نماید.
- تبصره: چنانچه درجه بندی فوق تحت تاثیر شرایط آب و هوایی، اقلیمی یا سایر شرایط منطقه ای تغییر نماید، تشخیص این امر بعهده معاونت بهداشتی دانشگاه مربوطه بوده و تغییرات لازم در برنامه بازرسی هدفمند موضوع ماده ۳۵ این آیین نامه بصورت سالیانه اعمال خواهد شد.

● ماده ۴۰ – معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلفند بر اساس راهنمای موضوع ماده ۳۹ این آیین نامه نسبت به طبقه بندی کارگاههای حوزه تحت پوشش خود اقدام و به همراه برنامه بازرسی هدفمند موضوع ماده ۳۵ این آیین نامه به سطوح تابعه ابلاغ نمایند.

● ماده ۴۱ – هریک از سطوح تابعه معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلف اند ظرف یکسال پس از تصویب و ابلاغ این آیین نامه کارگاههایی که شاغلین آن در اثر مواجهه با عوامل مخاطره آمیز بهداشتی که منجر به آسیب ها، بیماری-ها و صدمات شدید و برگشت ناپذیر و ناتوانی و مرگ می شود را شناسایی و به معاونت بهداشتی دانشگاه متبوع اعلام نمایند.

● ماده ۴۲- معاونت بهداشتی دانشگاههای موضوع ماده فوق موظفند ضمن اعلام مراتب به مرکز سلامت محیط و کار، این قبیل کارگاهها را در فهرست کارگاههای درجه یک / دو وارد و در برنامه بازرسی هدفمند منظور نمایند.

● ماده ۴۳- بازرسان و کمک بازرسان بهداشت کار ملزم به انجام پیگیری های لازم در جهت رفع نواقص بهداشتی در کارگاههای مشمول می باشند.

● ماده ۴۴- معاونت بهداشتی هر دانشگاه موظف-است جهت بازرسان بهداشت کاری که با انجام پیگیری های لازم موفق به اصلاح شرایط و رفع نواقص بهداشتی کارگاه می شوند بسته به امکانات موجود الزامات تشویقی پیش بینی نمایند.

- ماده ۴۵ - معاونت بهداشتی دانشگاههای کشور مکلفند در راستای برنامه ها و پکیج های آموزشی ابلاغ شده از مرکز سلامت و محیط کار، برنامه باز آموزی بازرسان بهداشت کار را در برنامه ریزی هدفمند موضوع ماده ۳۵ این آیین نامه پیش بینی و اجرا نمایند.
- ماده ۴۶ - تصویب این آیین نامه رافع مسئولیتهای بازرسان بهداشت کار مطابق مقررات دیگری که ضوابط و ضمانت اجراهای بیشتر و یا شدیدتری را برقرار کرده اند، نمی باشد.
- ماده ۴۷ - کلیه وظایف بازرسی و نظارتی مشمول این آیین نامه بعنوان خدمات حاکمیتی بوده و شامل دریافت تعرفه نمی شود و ارتکاب هریک از تخلفات مندرج در ماده ۸ قانون رسیدگی به تخلفات اداری (مصوب ۱۳۷۲)، ماده ۵ شرایط استخدام بازرسان کار و کارشناسان بهداشت حرفه ای مصوبه هیات محترم وزیران و سایر مواردی که برای کارکنان دولت منع گردیده موجب ارجاع پرونده خاطی به هیات های رسیدگی به تخلفات اداری برای اعمال مجازات مناسب خواهد شد.